

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Regulatoriske endringer

DNB – Risikostyring Konsern

4. Desember 2013

Emil R. Steffensen

Direktør Bank- og forsikringstilsyn

Finanstilsynet

Agenda

- Norsk finanssektor – risikofaktorer
- Situasjonen i bankene
- Reguleringsendringer – internasjonalt
- Nasjonal tilpasning
- Noen avsluttende vurderinger

For analyser av situasjonen i norsk finansnæring, se Finanstilsynets

- *Finansielt utsyn*, 23. april 2013
- *Finansielle utviklingstrekk*, 6. november 2013

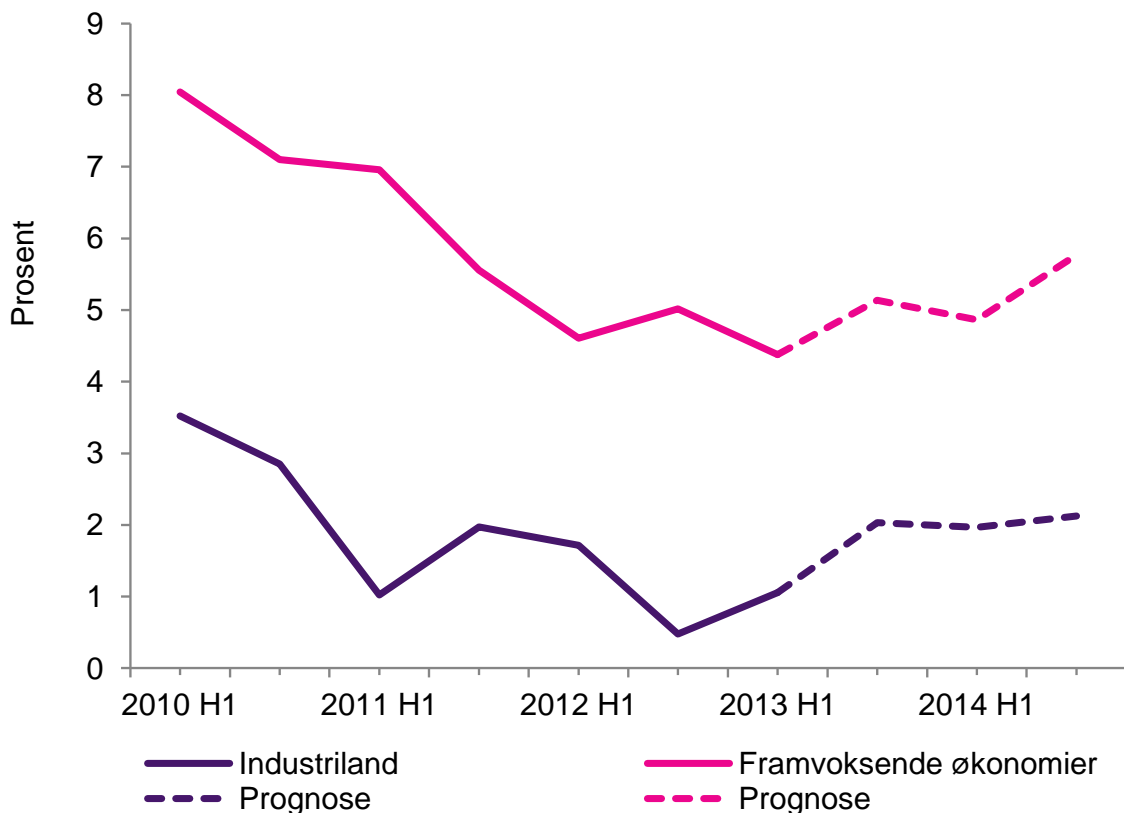
Risikofaktorer

- Internasjonalt:
  - Lav vekst i Europa lenge?
  - Lavere vekst i framvoksende økonomier
  - Reversering av pengepolitiske tiltak
  - Svakheter i europeisk banksektor, ny finansuro
  - Oljepris
- Norge:
  - Todeling av norsk økonomi – sårbar for fall i oljeprisen
  - Lavere vekst internasjonalt svekker norsk vekst
  - Boligmarkedet og husholdningenes gjeld

Lave renter over lengre tid krever spesiell oppmerksomhet på makroøkonomi og systemrisiko, men også på forbrukervern

Nødvendig med langsiktighet i risikovurderinger hos banker og hos myndighetene

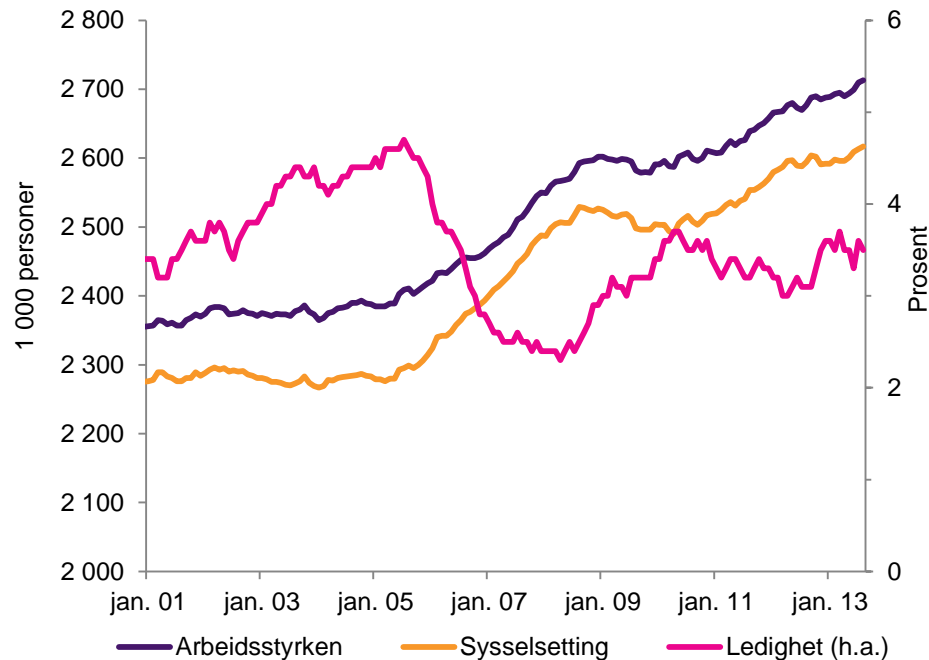
Internasjonal økonomi

- Første halvår 2013: Noe høyere vekst i industriland og avtakende vekst i framvoksende økonomier
- Prognosene for 2013 og 2014 nedjustert i oktober for 3. gang i år
- Fortsatt stor usikkerhet

Kilde: IMF

Arbeidsledighet og sysselsetting

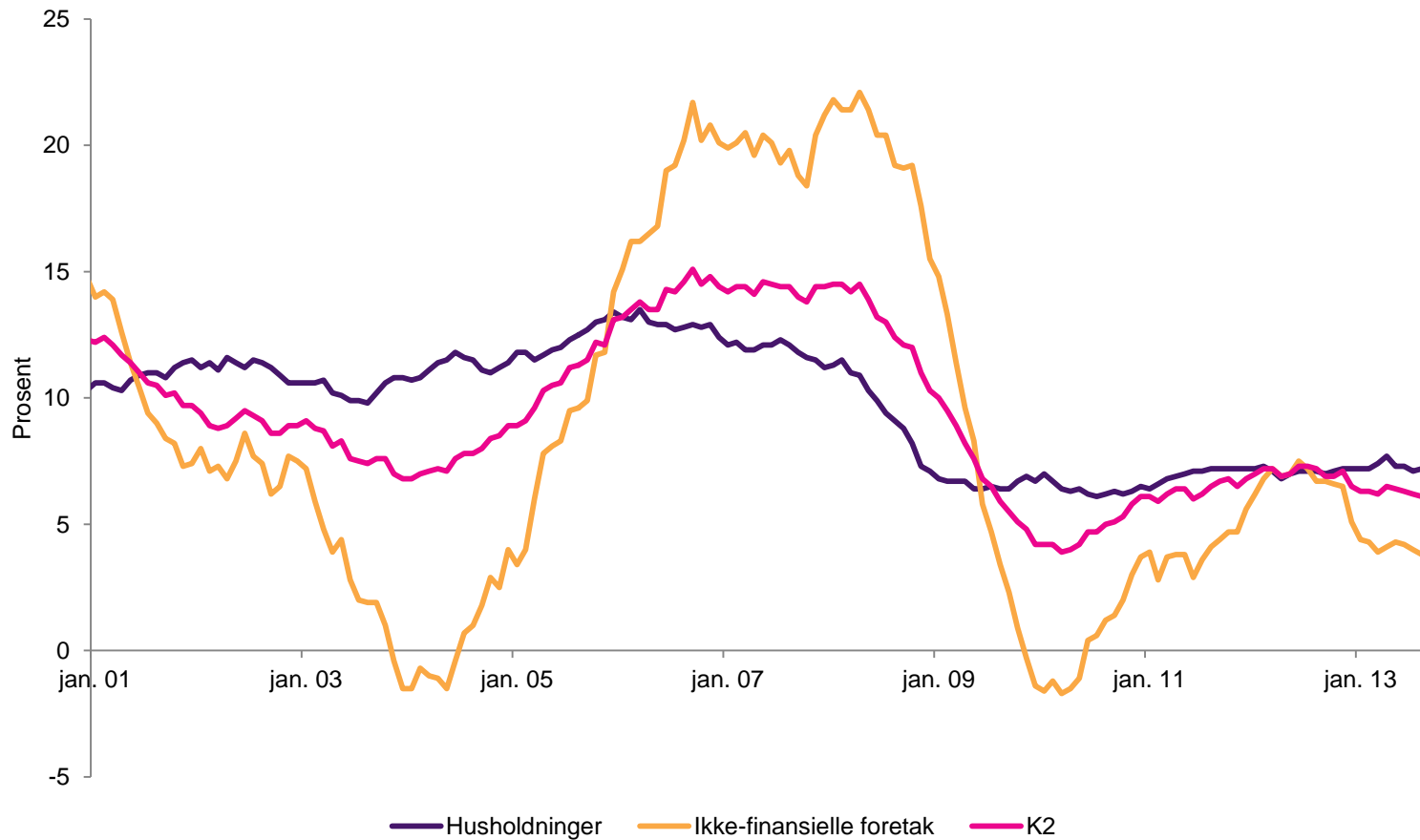

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Realvekst (%) BNP Fastlands-Norge (Norges Bank)	
2012	3,4
2013	1 ¾
2014	2 ¼
2015	2 ¾
2016	2 ¾

- Svakere BNP-vekst siste tre kvartaler
- Deler av K-sektor og skipsfart merker internasjonal nedgang og overkapasitet
- Prognosene for 2013 og 2014 nedjustert
- Høyere aktivitet framover ventes

Kredittvekst

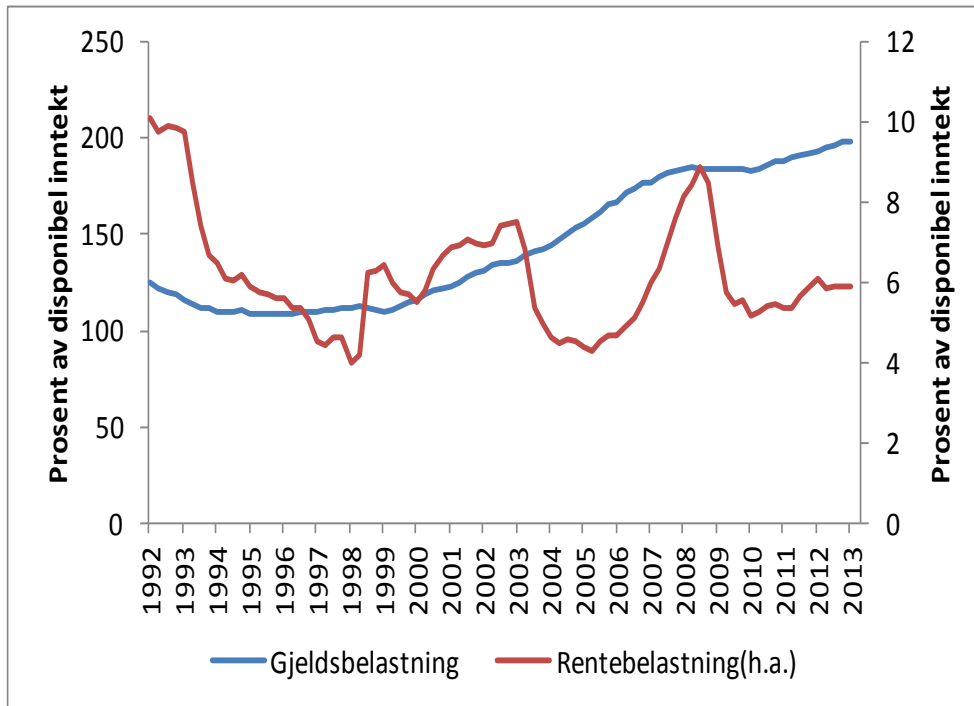

K2 er bruttogjeld fra innenlandske kilder

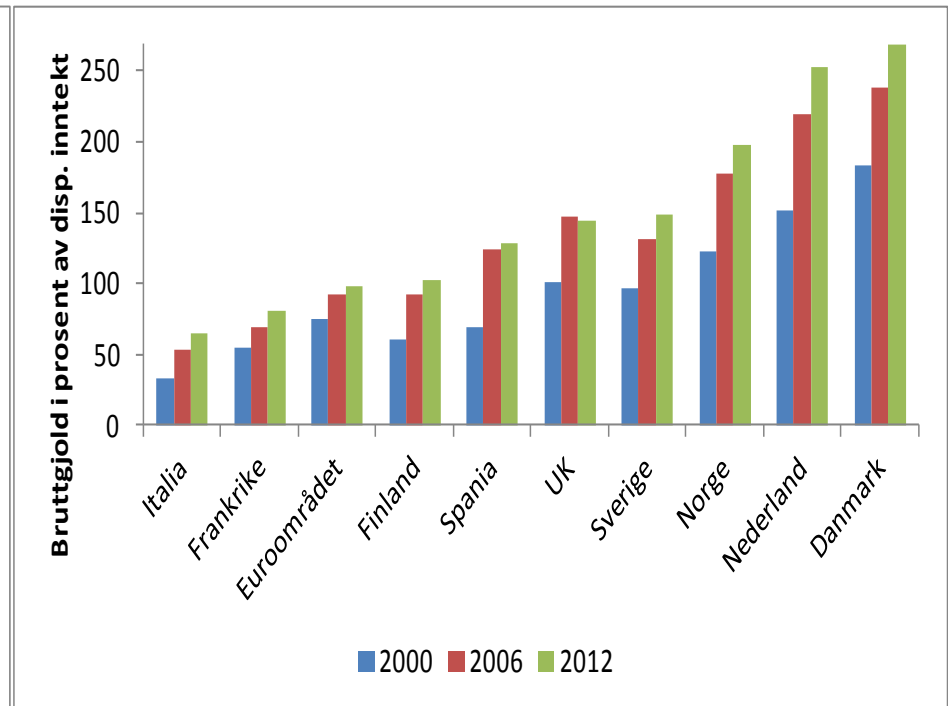
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Husholdningenes gjeldsbelastning

Norge

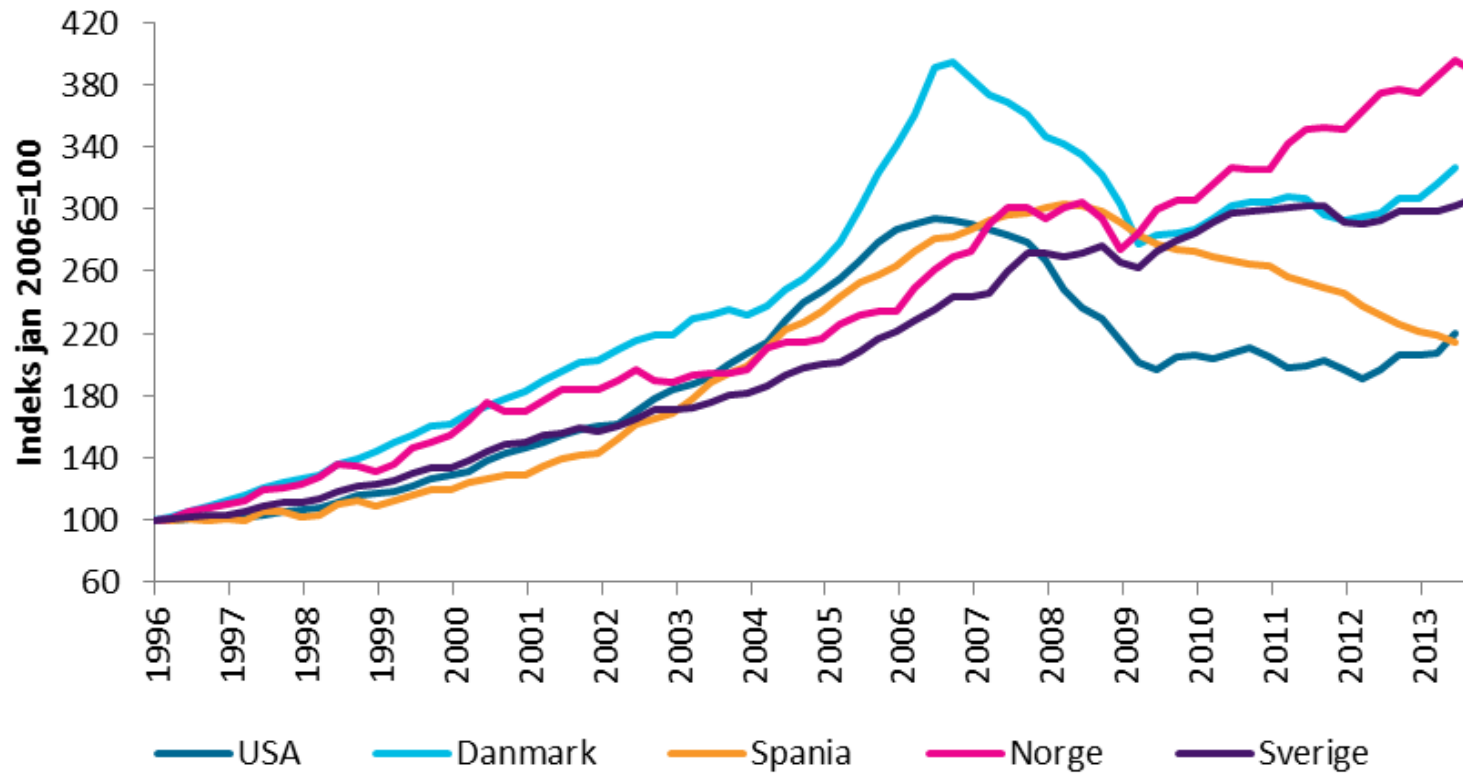
Utvalgte land

Kilde: Norges Bank PPR 3/13

Kilde: Eurostat, Thomson Reuters Datastream, Norges Bank

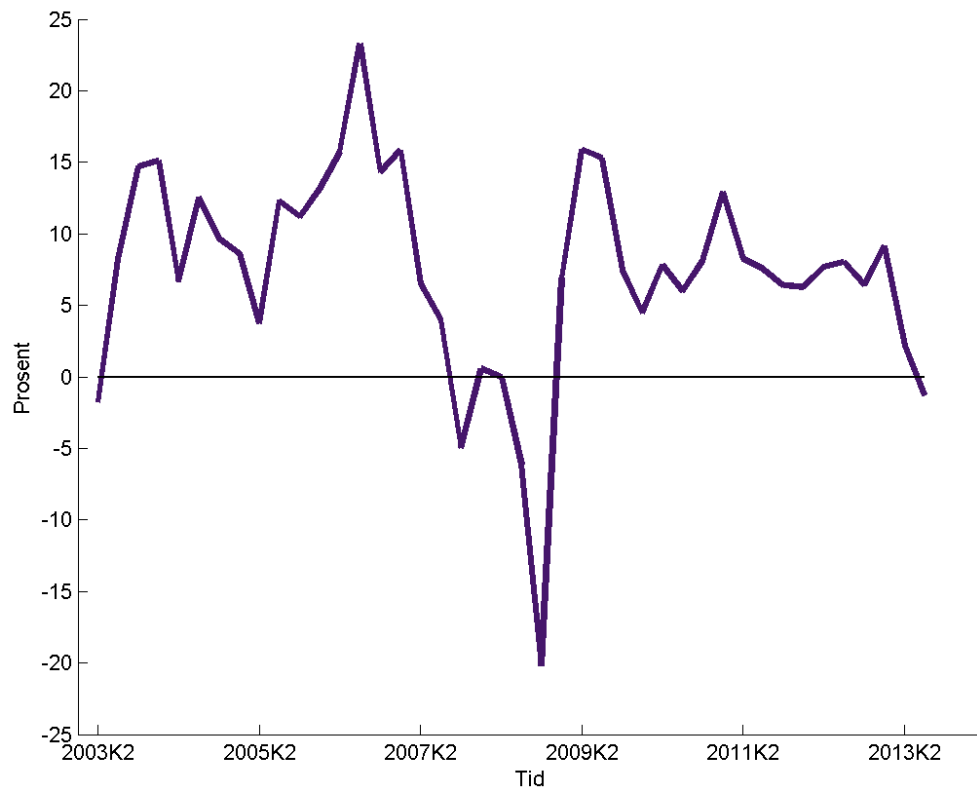
Boligpriser i utvalgte land

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Boligmarkedet

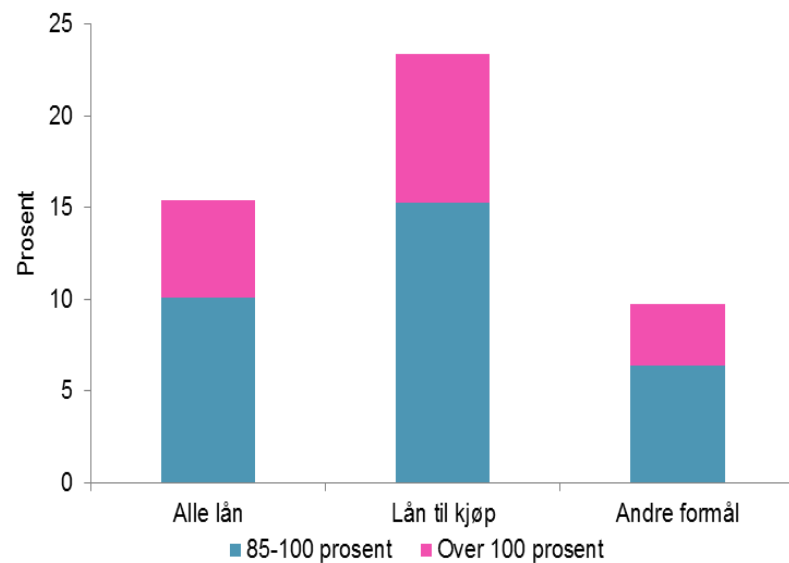

Annualisert kvartalsvis vekst

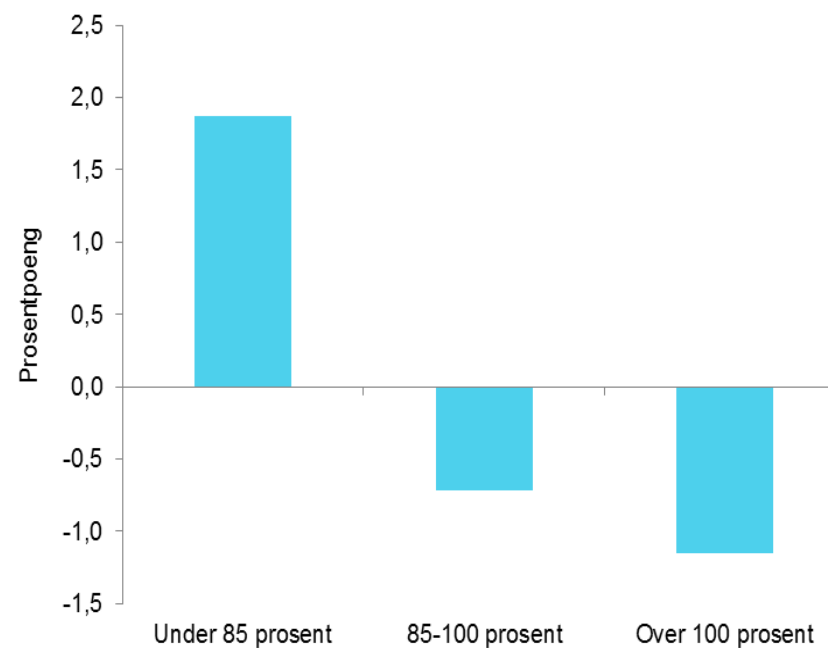
Kilde: NEF/Pöyry/Finn.no

Boliglånsundersøkelsen 2013

Belåningsgrad på nedbetalingslån

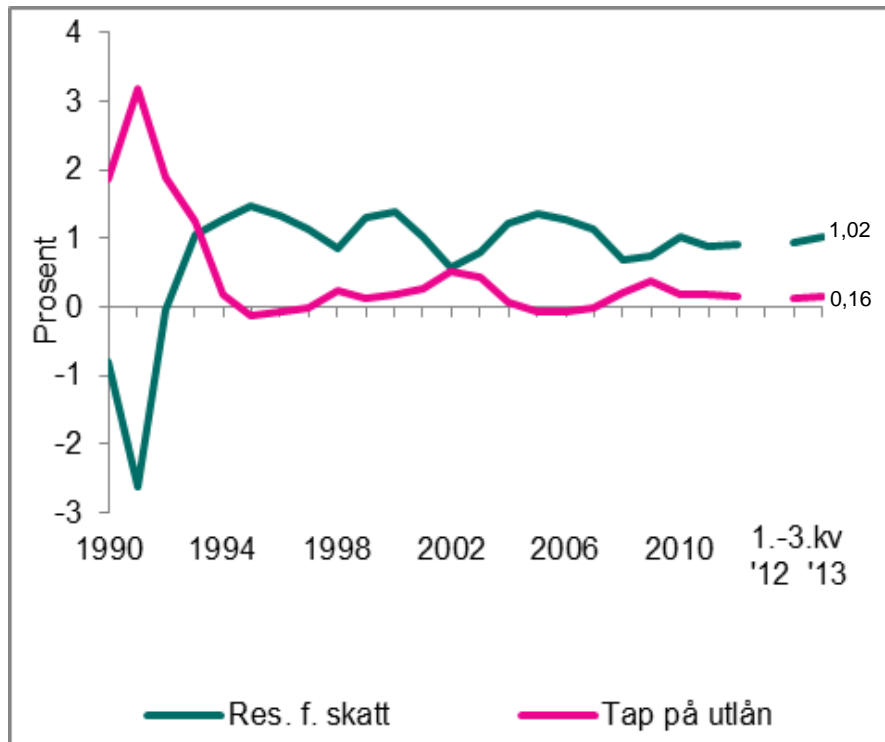

Endring fra boliglånsundersøkelsen 2012

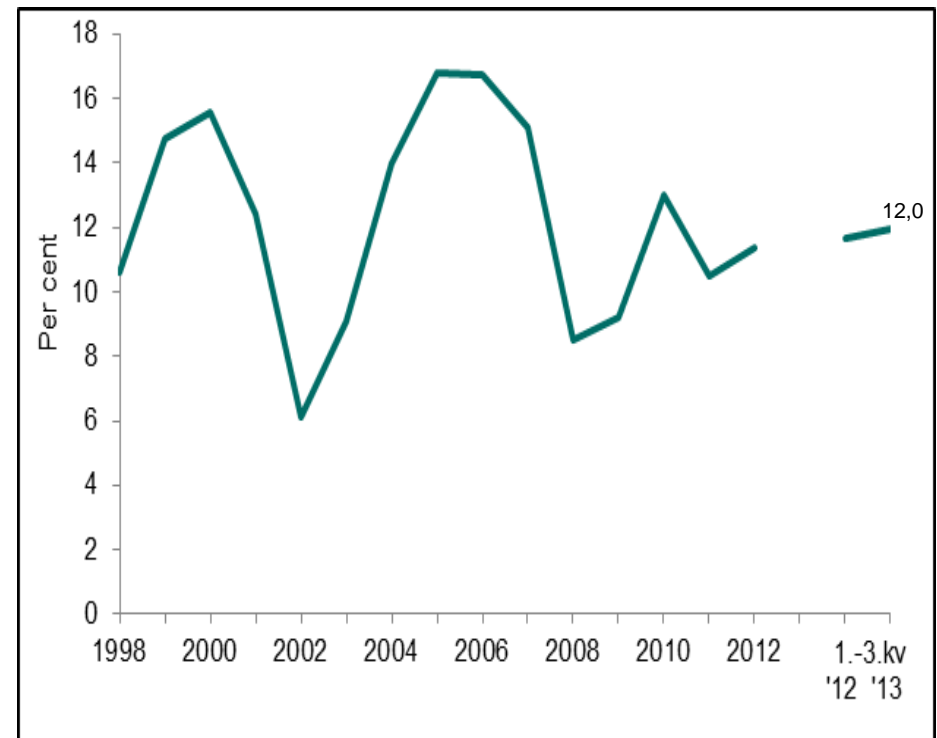

Norske banker - resultater (konsern)

Resultat og utlånstap

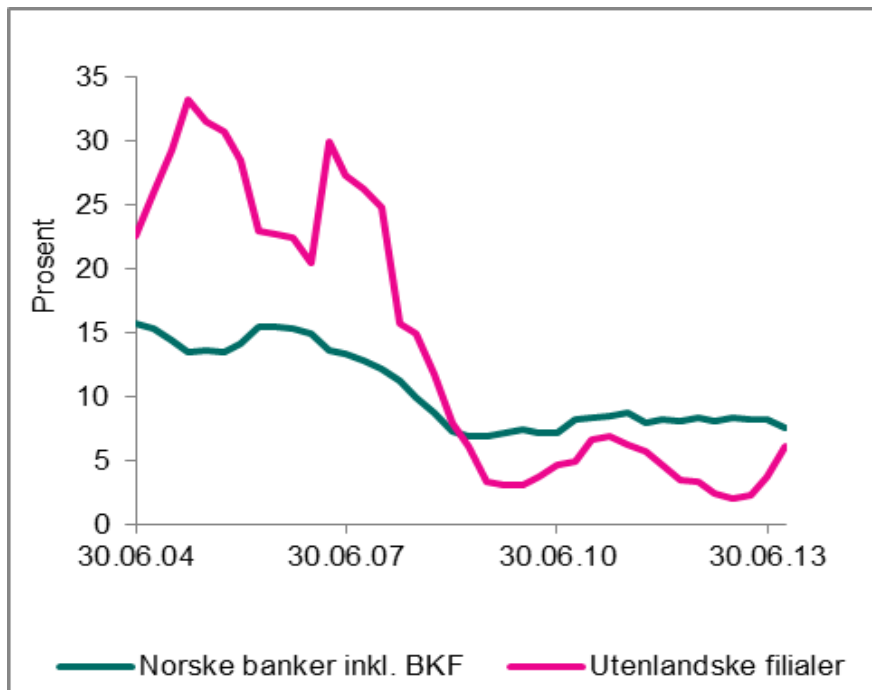

Egenkapitalavkastning

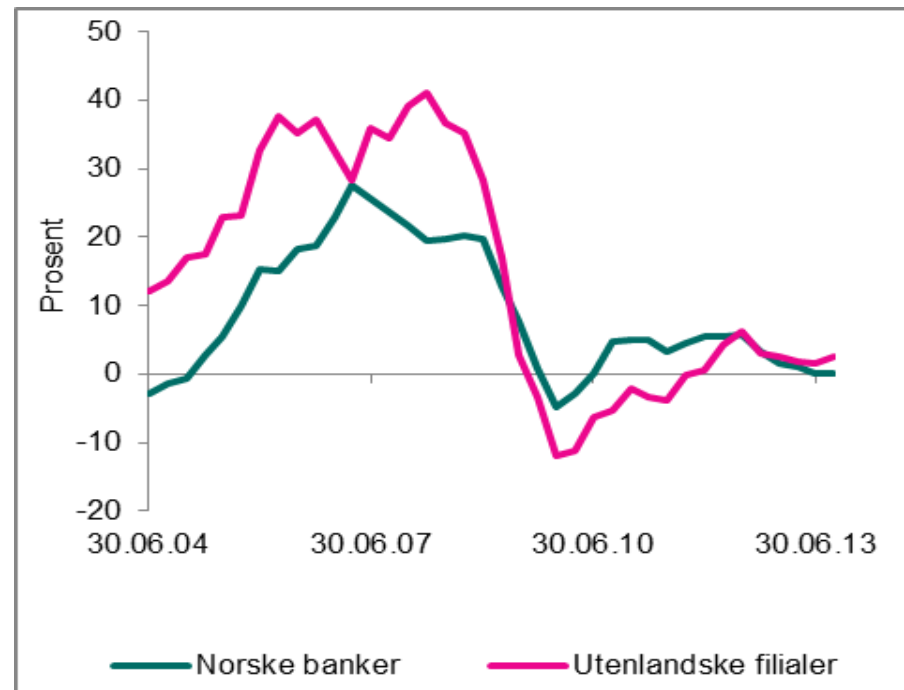

Bankenes utlånsvekst

Personkunder

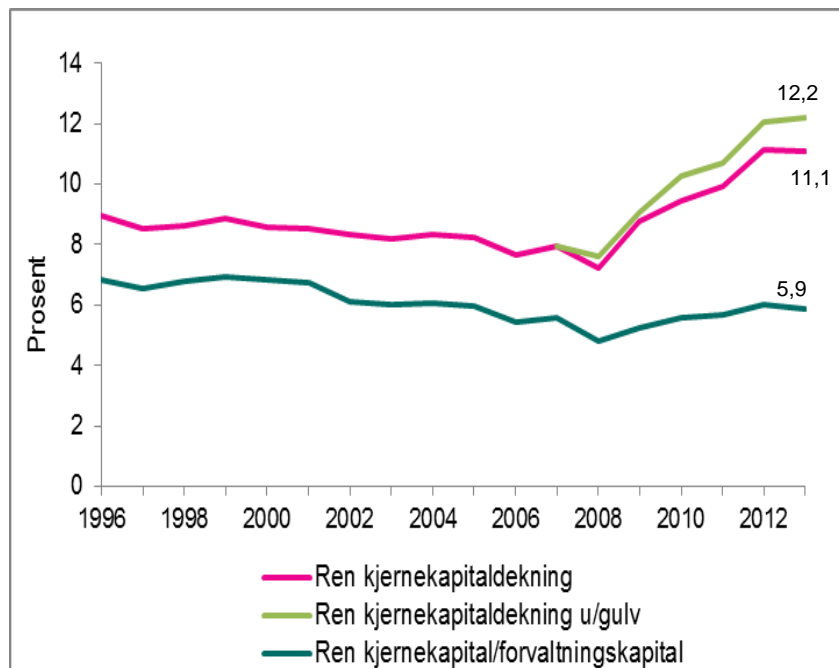
Innenlandske bedriftskunder

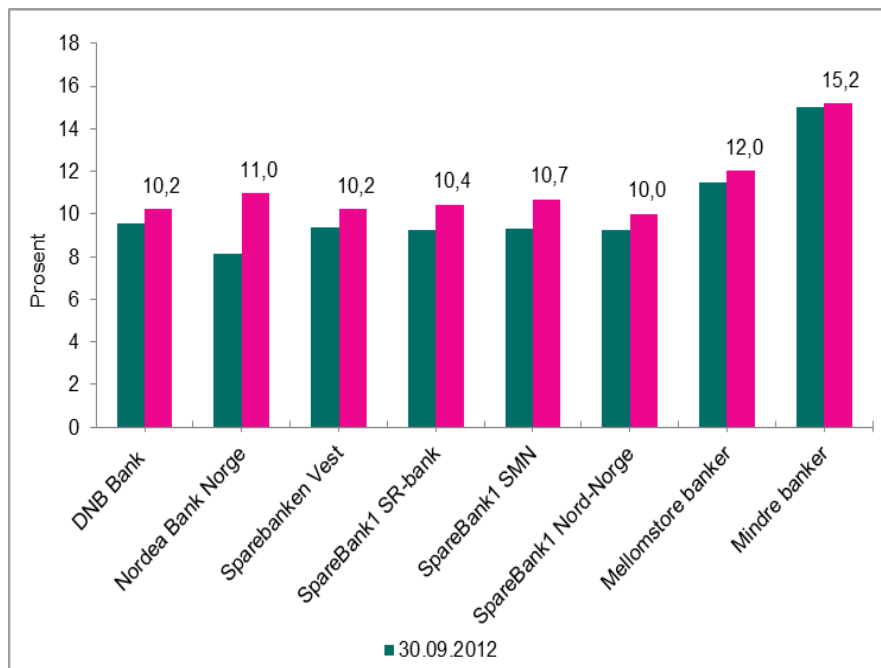
Norske banker – soliditet

(30.09.2013)

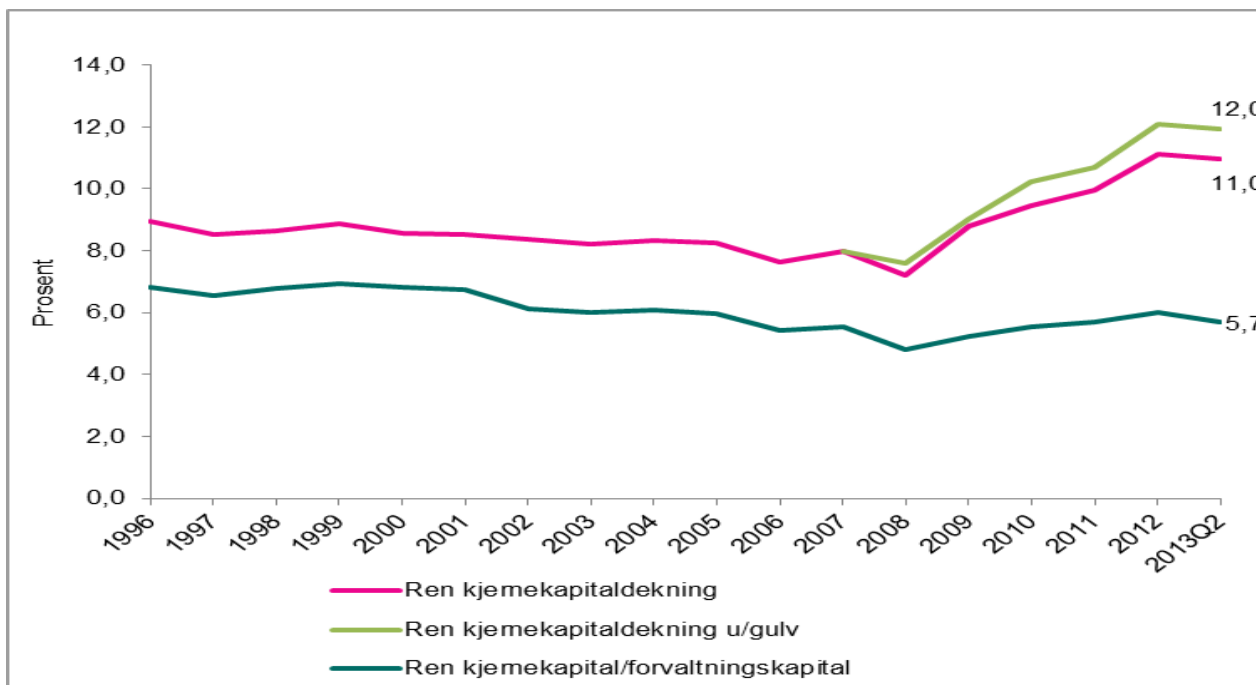
Ren kjernekapitaldekning og egenkapitalandel

Ren kjernekapitaldekning (bankkonsern/banker)

Ren kjernekapitaldekning og uvektet egenkapitalandel (30.06.2013)

1986 - Siste år før bankkrisen:

Egenkapital/forvaltningskapital 4,0%

En bloc – avsetninger i forhold til utlån (akkumulerte avsetninger): 3,5%

Med en utlånsandel på 60% tilsvarer summen 6,1% av forvaltningskapitalen, dvs omtrent som situasjonen i dag.

Soliditet norske banker etter størrelse (30.06.2013)

	Antall	Forv.kap.	Ren 1) kjernekapital	2) Egenkapital
de største	6	3307	10,4%	5,5%
mellomstore	22	687	11,7%	7,8%
små	98	306	15,0%	9,2%
I alt	126	4300	11,0%	6,1%

1) I pst. av beregningsgrunnlaget

2) Egenkapital i pst av forvaltningskapital

Egenkapital basert på regnskapet. Avviker fra ren kjernekapital p.g.a. fradrag og forskjell i konsolideringsmetodikk.

Situasjonen i norske banker

- God inntjening i norske banker – egenkapitalavkastning 14% i 3. kvartal
- Lave utlånstap, kostnadseffektivisering og økt nettorente
- Betydelig økning i ren kjernekapitaldekning de senere årene. Langt mindre økning i (uvektet) egenkapitalandel
- Fortsatt høy utlånsvekst til PM. Veksten til PM fra utenlandske filialer øker, men fortsatt lavere enn for norske banker. Lav utlånsvekst til BM.

Nordiske konsern

Egenkapitalavkastning

Kilde: Selskapsrapporter

Internasjonal finanskriser

Makroøkonomiske ubalanser

Svake kredittvurderinger og økte renter i USA

Spredning gjennom internasjonale kapitalmarkeder

Likviditets- og soliditetsproblemer i banker i Europa

Redningsaksjoner og statsgjeldsproblemer

- *“It is easy to see now that banks, markets and regulators allowed banks to take on too much risk: risk was underestimated and as a result risk limits were set too high.” (W. Byres, Baselkomiteen, oktober 2012)*

Internasjonale reguleringsreformer

Krisen førte til store realøkonomiske kostnader

Finanskrisen internasjonal – reformene internasjonale (G20, Basel, FSB, IMF, EU)

Krevende balanse – styrking av banksektoren og fornyet realøkonomisk vekst

Reformene innføres gradvis

Med gode makroøkonomiske forhold kan nødvendig styrking skje raskere

Hovedtyper av reguleringsreformer

- Basel III – CRD IV
- Nye krav til krisehåndtering
- Krav til oppsplitting av storbanker (Volcker, Vickers, Liikanen)
- Institusjonelle endringer – nasjonale og overnasjonale (ESRB, Bankunion mv)

Basel- regelverket

Endringer i det internasjonale kapitaldekningsregelverket står sentralt i reguleringsreformene

- **Basel I**
  - 1988: Første minimumsstandard for internasjonalt aktive banker
  - 1996: Interne modeller for markedsrisiko
- **Basel II**
  - 2004: Overenskomst om revisjon av Basel I
  - 2007: Innføring av Basel II. Økt risikofølsomhet – bruk av interne modeller for kreditt- og op.risk
- **Basel III**
  - Forslag til reviderte standarder fremlagt 2010, med gradvis innføring 2013-2019
- **Basel IV??**

Basel III

- Finanskrisen viste at nivået på kapitalkravet var for lavt og at kvaliteten på kapitalen ikke var tilfredsstillende.
- Basel 2,5 fra 2009 økte kapitalkravet for markedsrisiko og verdipapirisering.
- I Basel III fra 2010 (i kraft fra 2013) ble det innført:
  - Høyere krav til kapital og kvalitet på kapital
  - Krav til kapitalbuffere (ren kjernekapital)
  - Krav til uvektet egenkapitalandel
  - Nye krav til likviditet og finansiering

CRD IV

- Viderefører dagens kapitaldekningsdirektiver for finansinstitusjoner og verdipapirforetak og gjennomfører Basel III-kravene.
- Struktur
  - **Forordning (regulation)**: kapitalkrav (pilar 1), konsolidering, kvantitative likviditetskrav, store engasjementer, pilar 3
    - gjelder direkte i EU
  - **Direktiv**: virksomhets- og risikostyring, tilsynsmyndighetenes virksomhet, pilar 2, bufferkrav
    - gjennomføres i nasjonalt regelverk
  - Utfyllende **tekniske standarder** kommer etter hvert i stort omfang – gjelder både direktiv og forordning
- Fullharmonisering – begrenset nasjonalt handlingsrom
- Enighet mellom EU-parlamentet, Rådet og EU-kommisjonen oppnådd i februar 2013
- CRD IV ble vedtatt i juni 2013 og gjøres gjeldende fra 1. januar 2014

CRD IV – krav til kapital og likviditet

- Minstekrav til ren kjernekapital (4,5%), kjernekapital (6%) og ansvarlig kapital (8%)
- Strengere krav til instrumenter som kan inngå i ansvarlig kapital
- Innskjerpelser i beregningsgrunnlaget
- Konserveringsbuffer (2,5%), Motsyklisk buffer (0-2,5%), Systemrisikobuffer (1%-3%/5%), Krav globalt systemviktige institusjoner (1-3.5%) og nasjonalt systemviktige (0-2%)
- Leverage-krav (uvektet kjernekapitalandel), forslag innen utløpet av 2016
- Pilar 2-krav, som også kan omfatte systemrisiko
- Særlige tiltak når andre virkemidler er uttømt («nødbrems»)
- Krav til likviditet - Liquidity coverage ratio – gradvis innføring fra 2015
- Krav til finansiering - Net stable funding ratio – forslag innen utløpet av 2018

CRD IV-kapital

- Strengere krav til kvaliteten på kapital – større tapsabsorberende evne
- Ren kjernekapital blir viktigere
- Kapitalen skal ikke justeres for urealiserte gevinster og tap – mer volatil kapital
- Fradragsbestemmelser endres
  - De fleste fradragene som kreves etter CRD IV gjøres allerede etter norske regler
  - Fradragsreglene for eierandeler i andre finansinstitusjoner blir lempeligere
  - De fleste fradrag tas i ren kjernekapital

CRD IV - beregningsgrunnlaget

- Redusert kapitalkrav utlån for små- og mellomstore bedrifter
- Økt kapitalkrav for motpartsrisiko – credit valuation adjustment
- Kapitalkrav for engasjementer med oppgjørssentraler
- Nasjonale valg knyttet til risikovekting av engasjementer med pantesikkerhet i fast eiendom
- Utlån til ratede finansinstitusjoner skal risikovektes ut i fra institusjonens (ikke hjemlandets) rating

CRD IV - kapitalbufferne

- *Bevaringsbufferen* - bygge kapital i gode tider som skal bidra til å hindre at kapitalen faller under minimumskravet i kraftige nedgangsperioder.
- *Den motsykliske kapitalbufferen* - dempe effekten av sykliske variasjoner ved at institusjonene må bygge opp ekstra bufferkapital i perioder der kredittveksten er særlig sterk.
- *Systemrisikobufferen* - dempe langsiktig ikke-syklisk system- eller makrorisiko.
- *Bufferne for systemviktige institusjoner* - redusere sannsynligheten for vanskeligheter hvor en avvikling kan medføre finansiell ustabilitet og betydelige forstyrrelser i realøkonomien.
- Bufferkravene kombineres til et *samlet bufferkrav*.

CRD IV - leverage ratio

- Leverage ratio eller uvektet egenkapitalandel er et ikke-risikosensitivt kapitalkrav, som skal fungere som «backstop» for fall i det risikofølsomme kapitalkravet.
- De konkrete reglene er ikke fastsatt, men brøken vil trolig være slik:
$$\frac{\textit{Kapital}}{\textit{Balanse} + \textit{utenombalanse}}$$
- Det er ikke avklart om kapital er ren kjernekapital, kjernekapital eller ansvarlig kapital.
- Postene utenom balansen vil konverteres til «balanseekvivalenter» etter tilsvarende prinsipper som under det risikobaserte kapitalkravet.
- Nivået på kravet er ikke fastsatt og det er åpnet for differensiering etter forretningsmodell.

CRD IV-kvantitative likviditetskrav

LCR – Liquidity Coverage Ratio

LCR = Likvide eiendeler

Netto likviditetsutgang i løpet av 30 dager
(stress scenario)

> 100%

Fases inn gradvis fra 2015

- (60%-70%-80% og 100% fra 2018)
- Kalibrering er ikke endelig

NSFR – Net stable Funding ratio

NSFR= Tilgjengelig stabil finansiering

Nødvendig stabil finansiering

f.o.m. 2018

> 100%

Definisjoner ikke endelige

CRD IV-styring og kontroll

- CRD IV inneholder mer detaljerte krav til virksomhetsstyring. I tillegg skal det utarbeides en rekke utfyllende tekniske standarder, veiledninger og anbefalinger.
- *Styret* – detaljerte krav til styrets fastsetting av mål og strategier, vurdering og rapportering av risiko samt evaluering av eget arbeid. Bankene skal utarbeide gjenopprettingsplaner og avviklingsplaner.
- *Risikoutvalg* – skal bestå av styremedlemmer. Utvalget skal bl.a. gi råd til styret rundt risikostrategi og sørge for at strategien gjennomføres.
- *Uavhengig risikostyringsfunksjon* - skal sikre at alle vesentlige risikoer er identifisert, målt og rapportert – kan rapporterer direkte til styret.
- *Risikostyring og internkontroll* - risikotyper er utførlig beskrevet med tanke på hvordan risikoene skal identifiseres, styres, overvåkes og rapporteres.

CRD IV-pilar 2

- Hovedprinsippene for Pilar 2 er ikke endret i CRD IV
- Systemrisiko skal inngå i pilar 2-vurderingene
- Mulighet for felles tilsynsmessige pålegg for institusjoner med lignende risikoeksponering.

Gjennomføring i Norge

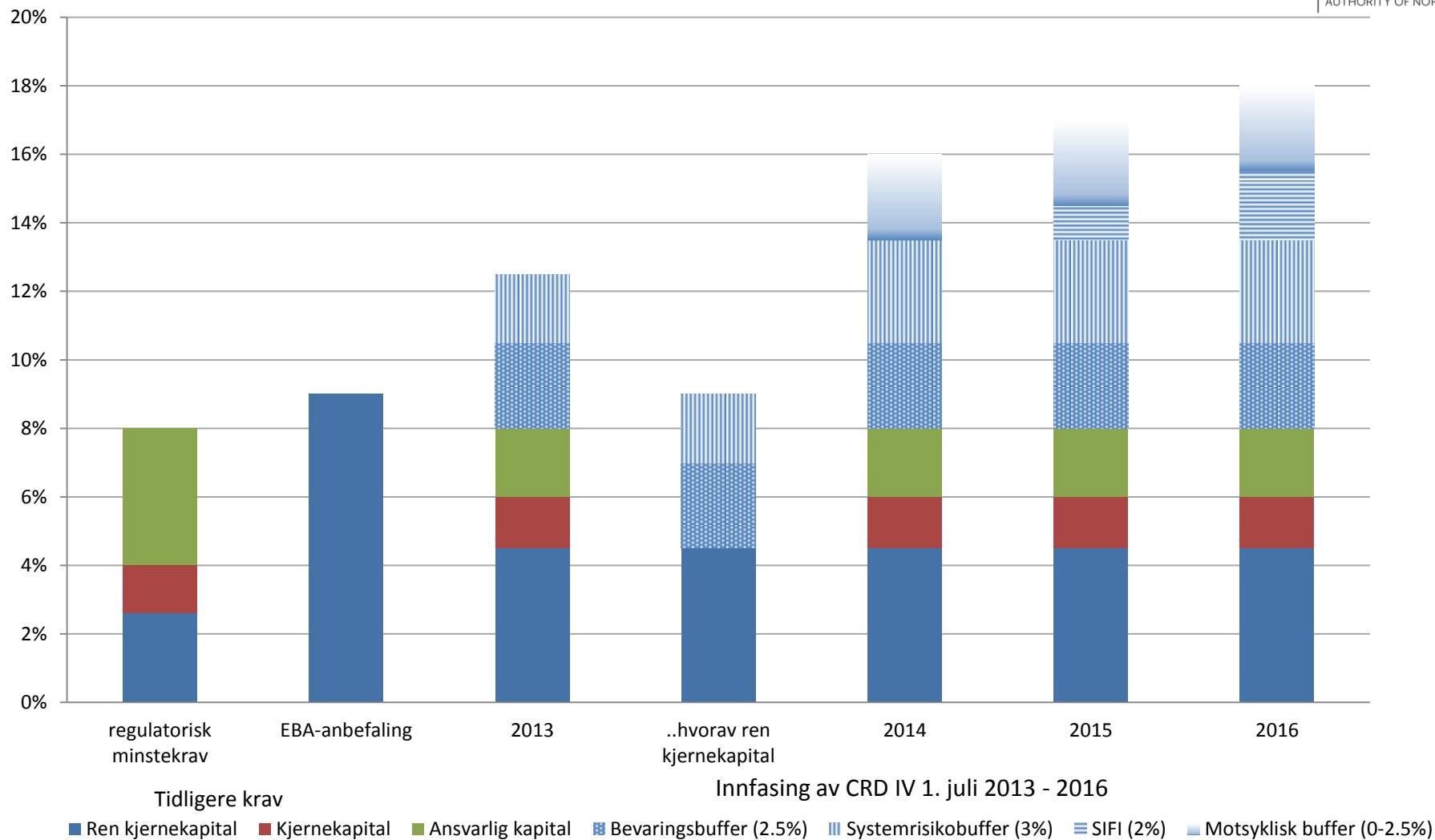
- Nytt lovkrav vedtatt 10. juni og innført 1. juli d.å.
- Forslag til bufferforskrift oversendt Finansdepartementet 27. september 2013.
- Forskrift om motsyklisk buffer vedtatt 4. september 2013.
- Økning av LGD-gulvet til 20% og videreføring av Basel I gulvet vedtatt 13. september 2013.
- Forskrift om systemviktige institusjoner oversendes Finansdepartementet 1. november 2013.
- Pågående prosess med å ta inn ESA-forordningene i EØS avtalen.
- Tilpasning av nasjonale regler til CRD IV oversendes Finansdepartementet innen utgangen av året.

Nye lovkrav

- Nye kapitalkrav innført tidligere i Norge enn det som følger av CRD IV
- Krav om 9% ren kjernekapital
- Gradvis økning i kravet til ren kjernekapital
  - 4,5% minstekrav fra 1.7.2013
  - +2,5%bevaringsbuffer fra 1.7.2013
  - +2%systemrisikobuffer fra 1.7.2013 økes til 3% fra 1.7.2014
  - +1%buffer systemviktige institusjoner fra 1.7.2015, økes til 2% fra 1.7.2016
  - +0-2,5% motsyklisk buffer (skal fastsettes minst 12 mndr før ikrafttredelse)

Kapitalkrav - Norge

Buffere

- Bufferkravene innført for å øke bankenes soliditet
- Buffere er ikke «minstekrav»
- Brudd på minstekrav betyr at Banksikringslovens bestemmelser trer i kraft og kan medføre offentlig administrasjon og avvikling
- Brudd på det samlede bufferkravet medfører restriksjoner på disponering av overskudd, bonus mv.
- Brudd på bufferkrav regulert i fvl. § 2-9e « hvis en finansinstitusjon ikke oppfyller de nevnte 4 bufferkravene skal institusjonen utarbeide en plan for økning av ren kjernekapitaldekning og kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet utbetale utbytte til aksjonær eller bonus til ansatte».

Systemviktige institusjoner

- Systemviktige institusjoner er foreslått identifisert etter følgende kriterier
  - Forvaltningskapital på minst 10 prosent av BNP-fastland eller total forvaltningskapital i det norske markedet.
  - Utlån til publikum på minst 5 prosent av alle utlån til publikum i det norske markedet.
  - Utlånsandel til bedriftsmarkedet på minst 10 prosent i en eller flere regioner.
  - Kritisk rolle i den finansielle infrastrukturen
- Hensyntatt en kvalitativ vurdering defineres DNB Bank, Nordea Bank Norge, Sparebank 1 Nord-Norge, Sparebank 1 SR-Bank, Sparebanken Vest og Sparebanken Sør/Pluss som systemviktige.
- Bufferkravet til systemviktige institusjoner foreslås satt til 2% for alle bankene.

CRD IV – så langt det passer

- Oppdrag fra Finansdepartementet
  - utarbeide forslag til nasjonale regler som gjelder inntil CRD IV er tatt inn i EØS-avtalen.
  - utrede det nasjonale handlingsrommet før og etter CRD IV er tatt inn i EØS-avtalen.
- Nasjonalt handlingsrom i CRD IV
  - Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom
    - Høyere risikovekter enn 35% for bolig og 50% for næring
    - LGD for boliglån kan settes høyere enn 10%
  - Kapitalbufferne (motsyklisk, system og systemviktige)
  - Raskere innføring

CRD IV – så langt det passer

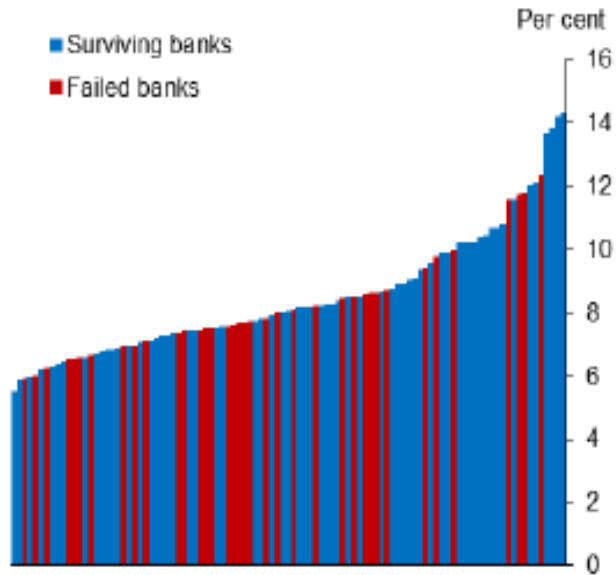
- Makro- eller systemrisiko identifisert på nasjonalt nivå
  - Kan benyttes hvis andre virkemidler ikke er effektive
  - Økte kapitalkrav, høyere bevaringsbuffer, strengere likviditetskrav, strengere regler om store engasjementer, strengere krav til offentliggjøring under pilar 3 og økte risikovekter for lån med pant i eiendom og finansinstitusjoner.
  - Etter direktivet skal tiltak med begrunnelse varsles EUs organer. Rådet har myndighet til å avvise tiltakene.
- Pilar 2
  - Tilsynsmyndighetene skal vurdere risikoen som institusjonen representerer for hele det finansielle systemet, og vil ha anledning til å gjøre vurderingene gjeldende for grupper av institusjoner
  - I dialogen med bankene fastsettes kapitalmål. Disse kapitalmålene ligger over summen av pilar 1 og pilar 2-kravene.
  - Praktiseringen av pilar 2 må tilpasses CRD IV, herunder de nye bufferkravene.

Videre arbeid med kapitaldekningsreglene i Basel og EU

- EBA utvikler tekniske standarder og veiledninger som skal utfylle kapitalkravene. I EBA er det definert over 400 arbeidsprosesser de kommende årene. Resultatet vil bli en regulering på flere tusen sider.
- Regelverksutviklingen fortsetter i Basel
  - Fundamental review of the trading book – andre høring offentliggjort 31. oktober
  - Nye regler for motpartsrisiko
  - Revidert standardmetode for kredittrisiko
  - Etc.

Kapitalkrav og risikosensitivitet (“teller og nevner” i kapitaldekningsbrøken)

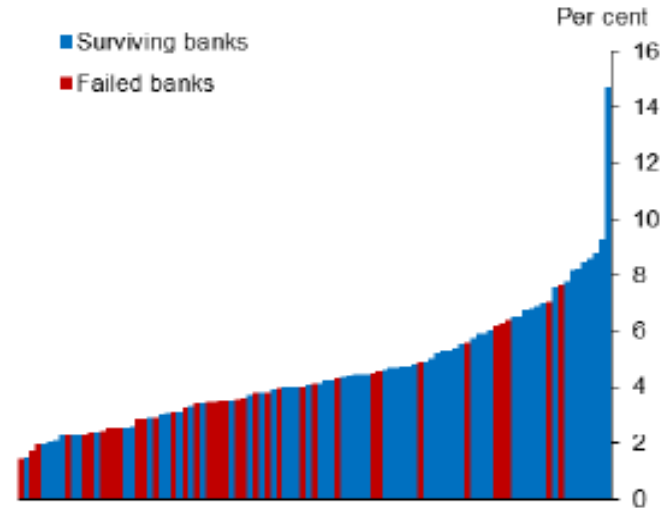
Chart 3: Risk-based capital ratios of major global banks, end-2006^(a)

Source: Capital IQ, SNL, published accounts, Laeven and Valencia (2010).

(a) The classification of bank failure is based on Laeven and Valencia (2010), updated to reflect failure or government intervention since August 2009.

Chart 5: Leverage ratios of major global banks, end-2006^{(a)(b)}

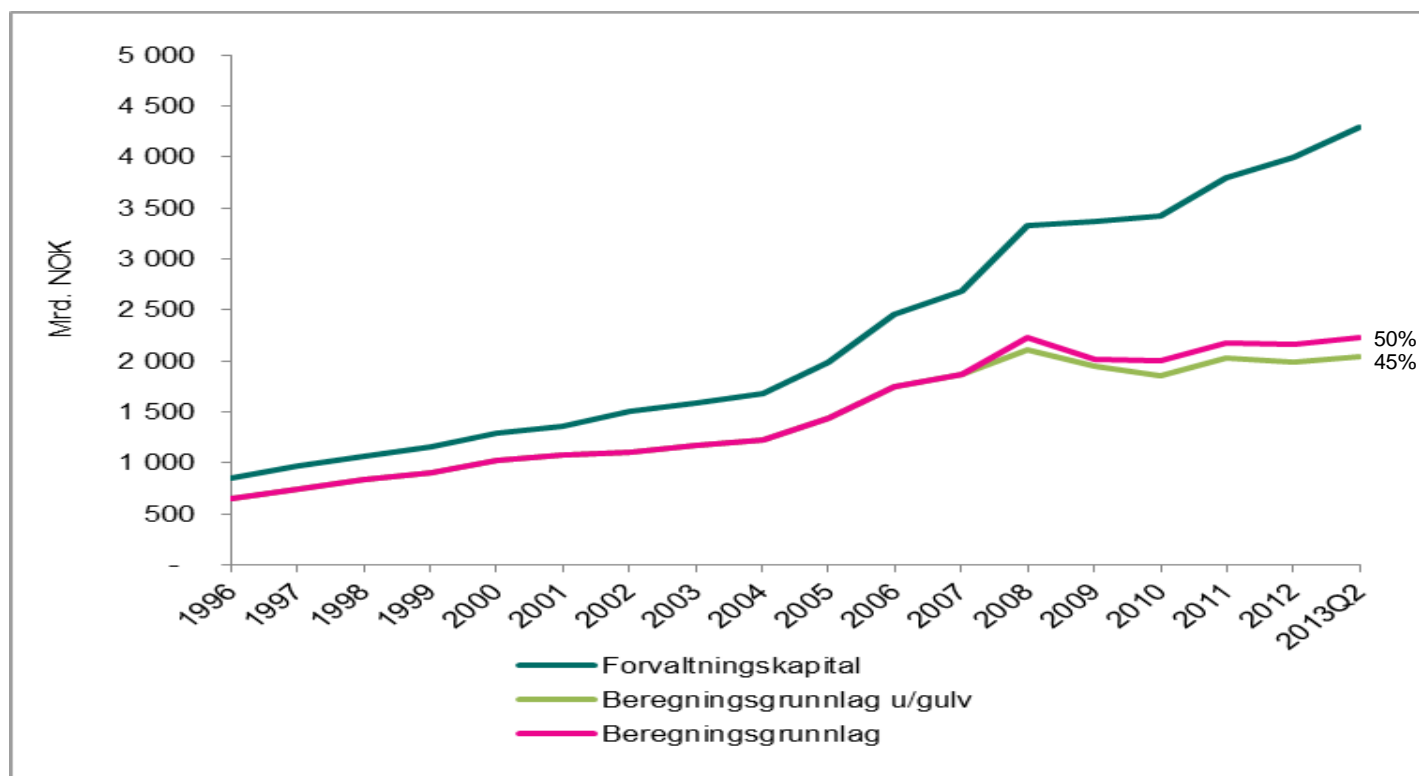
Source: Capital IQ, SNL, published accounts, Laeven and Valencia (2010) and Bank calculations.

(a) The classification of bank distress is based on Laeven and Valencia (2010), updated to reflect failure or government intervention since August 2009.

(b) Total assets have been adjusted on a best-efforts basis to achieve comparability between institutions reporting under US GAAP and IFRS.

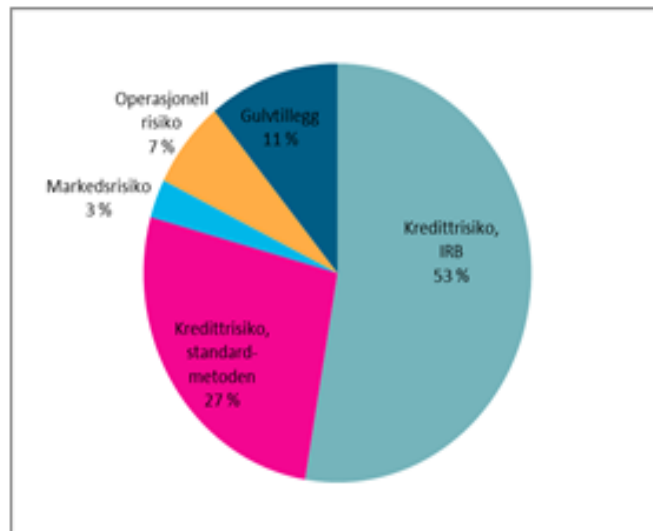
Utvikling i risikovektet beregningsgrunnlag og forvaltningskapital

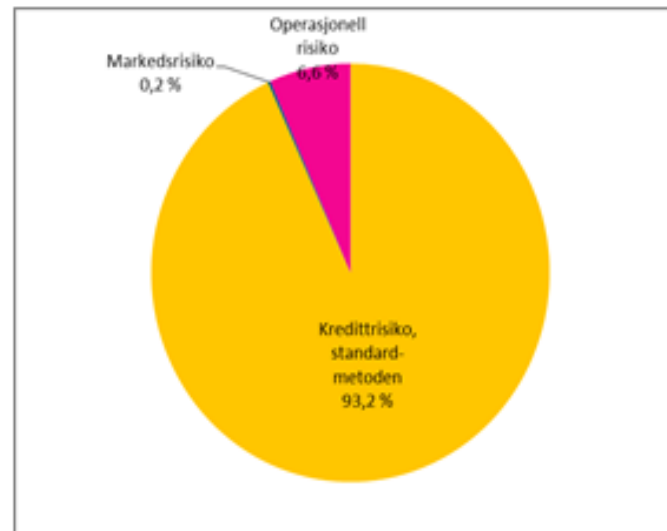
Finanskonsern med lavest beregningsgrunnlag 37,1% av forvaltningskapitalen.
Fra juni 2012 – juni 2013 økte forvaltningskapitalen med 3,9% mens beregningsgrunnlaget ble redusert med 2,2%

Risikotyper bak kapitalkravet

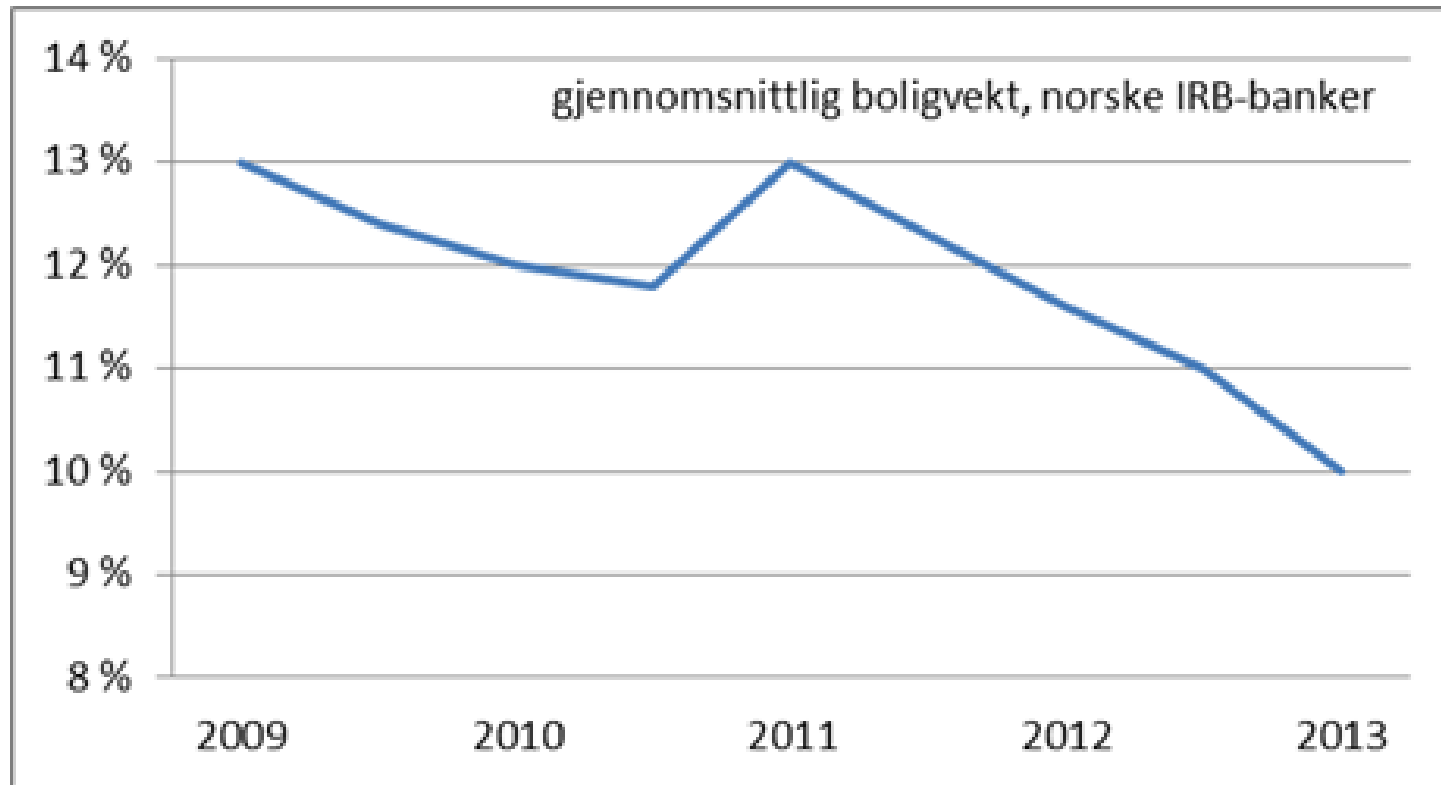
**Risikotyper bak kapitalkravet:
banker med interne risikomodeller (IRB)**

**Risikotyper bak kapitalkravet:
banker med standard risikovekter**

Boliglånsvektene faller i Norge

IRB-modeller

- IRB-modeller har som alle empiriske modeller den svakhet at de baserer seg på historiske data
  - Historien er ikke nødvendigvis en god prediktor for fremtiden – neste bankkrise/finanskrise kan ha andre årsaker enn den forrige.
  - Tap og mislighold har med unntak av enkelte perioder vært lave de siste 20 årene – risiko for å estimere på «godværsdata», men Finanstilsynet krever at modellene skal hensynta den norske bankkrisen.
  - Modellene fanger ikke opp systemrisiko i boligmarkedet
- Interne modeller har bedret risikostyringen i bankene, men kan også skape uheldige insentiver.
- Modellsvakheter, dataproblemer og mulige insentivproblemer gjør det nødvendig med effektive backstops for å hindre uforsvarlige fall i kapitalkravene.

Konsekvenser for kapitalkravet

- IRB resulterer gjennomgående i lavere kapitalkrav enn under standardmetoden.
  - Gjennomsnittlige risikovekter etter IRB er 7-13%, mens standardmetodevekten er 35% for godt sikrede boliglån.
  - Gjennomsnittlige foretaksvekter er 50-100%, mot 100% under standardmetoden.
- For å unngå store utilsiktede reduksjoner i kapitalkravet, ble Basel II innført med en overgangsordning (gulvet) som innebar at beregningsgrunnlaget ikke skulle være lavere enn 80% av beregningsgrunnlaget etter Basel I.
- For banker som benytter IRB er kapitalkravet fra Basel I til Basel II uten gulv redusert med fra 20 til 40%
- Reduserte kapitalkrav og forskjeller i risikovekter observeres også internasjonalt. Det er foretatt sammenlikninger både i Baselkomiteen og i EBA, samt på nordisk nivå.

Alternative gulvtolkninger

- **Gulv på beregningsgrunnlaget:** Beregningsgrunnlaget kan ikke være lavere enn 80% av beregningsgrunnlaget etter Basel I.

$$\frac{\text{Ansvarlig kapital}}{80\% * RWA \text{ Basel I}} \geq 8\%$$

- **Gulv på kapitalkravet:** Kapitalkravet kan ikke være lavere enn 80% av kapitalkravet etter Basel I

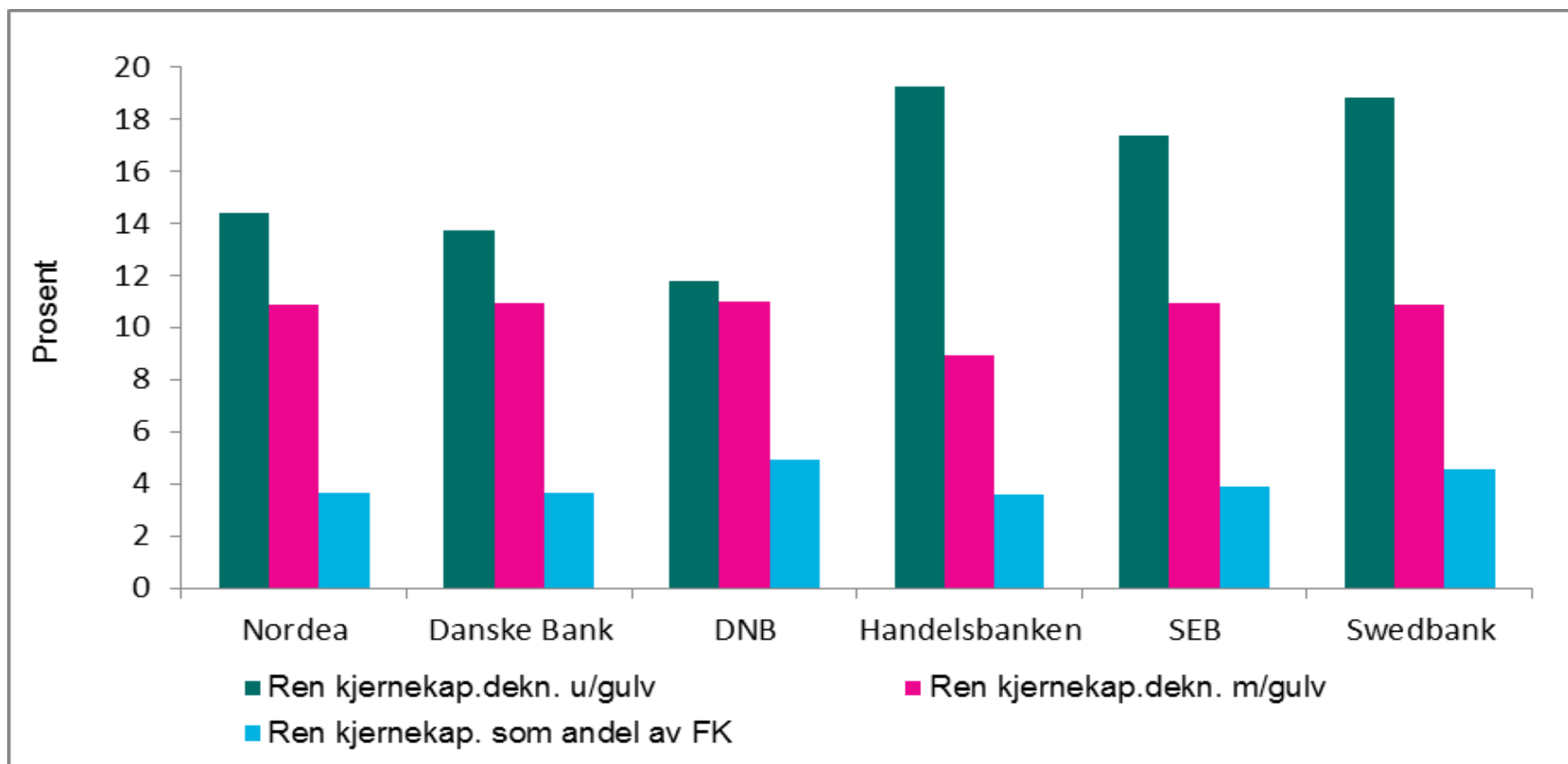
$$\frac{\text{Ansvarlig kapital}}{RWA \text{ Basel II}} \geq \frac{80\% * 8\% * RWA \text{ Basel I}}{RWA \text{ Basel II}}$$

Konsekvenser av alternative gulvtolkninger

	Gulv på beregningsgrl.		Gulv på minstekrav	
	Kapitaldekning	...-krav	Kapitaldekning	...-krav
DNB	12,0 %	8,0 %	12,7 %	8,5 %
Nordea Bank Norge	13,2 %	8,0 %	18,5 %	11,2 %
SR-Bank	12,9 %	8,0 %	14,4 %	9,0 %
SpVest	12,2 %	8,0 %	16,3 %	10,7 %
Nordea	13,7 %	8,0 %	18,2 %	10,6 %
Handelsbanken	10,0 %	8,0 %	21,1 %	16,9 %
Danske Bank	15,4 %	8,0 %	21,8 %	11,3 %

Farget område angir hva som er de regulatoriske kravene

Soliditet i nordiske bankkonsern

Kilde: Selskapsrapporter

Undersøkelser i Basel og EU

- Baselkomiteen og EBA har undersøkt risikovekter for engasjementer med lav misligholdssannsynlighet, herunder engasjementer mot stater, institusjoner og store selskaper.
- En del av variasjonen lar seg forklare, men en betydelig del lar seg ikke forklare.
- Alternativer for å redusere utilsiktede forskjeller:
  - Bedret pilar 3-rapportering
  - Flere retningslinjer på områder det er tolkningsmuligheter
  - Harmonisering av regelverk og mer tilsynsmessig samarbeid.
  - Beskranking på IRB-parametre, f.eks. benchmarks eller gulv.
- EBA vil i sin neste rapport se nærmere på engasjementer mot små- og mellomstore foretak og boliglån

Undersøkelser i Norden

- Det er siden innføringen av Basel II i 2007 observert store forskjeller i risikovekter mellom banker i de nordiske landene.
- Etter initiativ fra Finanstilsynet ble det i 2012 foretatt en vurdering av årsakene til variasjonene, med vekt på foretak.
- Rapporten konkluderte med at forskjeller i modellkalibrering har vesentlig betydning for PD og risikovekter. Forskjellene kan skyldes både historiske tap og tilsynspraksis.

Gjennomgang av bankenes pilar 3- rapportering

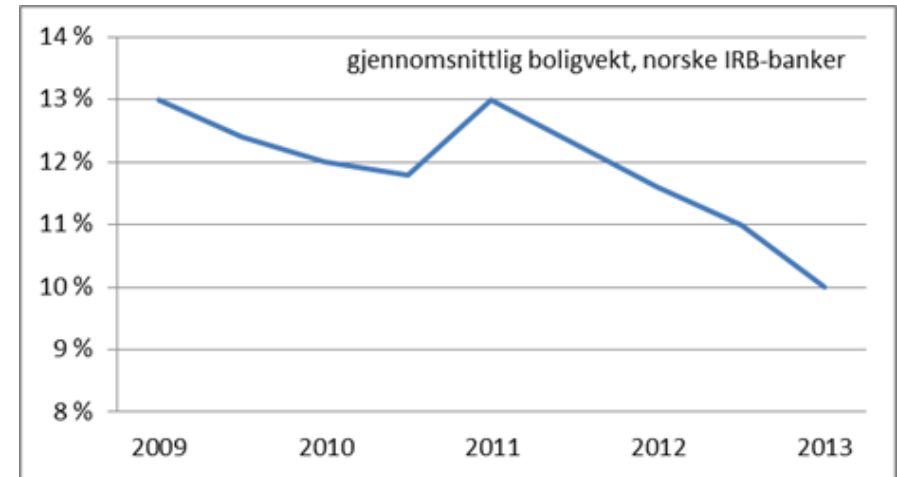
- Det har fra markedet vært rettet kritikk mot at det er vanskelig å sammenlikne IRB-banker. Dette gjelder også i Norge.
- Finanstilsynet har foretatt en gjennomgang av bankenes pilar 3-rapporter og vil foreslå tiltak for å bedre sammenlikningen.
- EBA skal utarbeide retningslinjer om offentliggjøring av informasjon.

Gulv og modeller

- Basel I-gulvet ble innført for å begrense fall i kapitalkrav ved bruk av interne modeller
- Gulvet er i CRD IV videreført til ut 2017
  - Kommisjonen skal vurdere forlengelse i begynnelsen av 2017
  - Nasjonale myndigheter kan velge å ikke videreføre
  - Finanstilsynet legger til grunn at gulvet videreføres i Norge som en nedre grense for beregningsgrunnlaget («backstop» i form av gulv på beregningsgrunnlaget)
- Det pågår omfattende vurderinger internasjonalt av ulike backstops
  - Leverage-krav
  - Gulv på porteføljer (slik som Basel I-gulvet)
  - Gulv på parametre (PD, LGD)
  - De ulike typer backstops har ulike egenskaper, må sees i sammenheng med svakheter som søkes adressert, og er ikke gjensidig utelukkende
- Robust måling av kapitalkravet i pilar 1 er viktig også for pilar 2. Pilar 2 fordrer at pilar 1 er robust målt.

Boliglånsvekter – forslag til tiltak

- Finansdepartementets 4 forslag
  - 35 %-gulv på risikovekt
  - Gulv på tapsgrad (f.eks. 20 %)
  - Multiplikator på risikovekt (f.eks 2)
  - 20 – 25 % gulv på risikovekt

- Finanstilsynets vurderinger
  - Skjerpede kapitalkrav for boliglån bør gjennomføres i pilar 1 slik at rapportert kapitaldekning reflekterer risikoen i boliglånene
  - CRD IV hjemler skjerpede krav til estimering av PD og LGD
  - Det er en fordel om tiltakene omfatter all utlånsaktivitet i Norge
  - Viktig å beholde Basel I-gulvet som «backstop» for fall i beregningsgrunnlaget

Tiltak for å øke risikovektene for boliglån

- Finansdepartementet har vedtatt å øke LGD-gulvet fra 10% til 20%. Basel I-gulvet videreføres.
- Finanstilsynet har varslet innstramminger i modellene og vurderer:
  - Å heve estimatet for langsiktig PD
  - PD-gulv
  - Mer konservativ nedgangsestimering av LGD
  - Disse tiltakene vil kunne øke risikovektene til 20-25%
- Tiltakene vurderes å være i tråd med CRD IV
- Finanstilsynet vil gå i dialog med de andre nordiske landene for å gjennomføre modellinnstramminger for Nordea og filialene.

Vertslandsregulering - resiprositet

- Resiprositet innebærer at nasjonale bestemmelser og tiltak gjøres gjeldende for utenlandske bankers virksomhet i landet (automatisk resiprositet)
  - gir enkeltland mulighet til å utnytte handlefrihet og sikre like konkurransevilkår
  - CRD IV foreskriver resiprositet for motsyklisk buffer og risikovekting av engasjementer sikret i eiendom
- Tilsynsmyndighetene kan gjøre andre lands bestemmelser og tiltak gjeldende for «sine» bankers virksomhet i landet (valgfri resiprositet)
  - motsyklisk buffersats $> 2,5\%$
  - systemrisikobuffer og nasjonale tiltak mot makro- eller systemrisiko
- Vertslandsregulering kan også omfatte nasjonale valg og regelverksforståelse mer generelt (frivillig resiprositet).

Boliglånsretningslinjer

- Retningslinjer for forsvarlig boliglånsfinansiering ble innført i 2010 og strammet til i 2011 som følge av utviklingen i husholdningsgjeld og boligpriser
- Det er et tredelt formål: Bidra til finansiell stabilitet, redusere risikoen i bankene og redusere faren for at låntakere tar opp lån de ikke kan betjene.
- En mer nøktern utlånspraksis med større sikkerhetsmarginer vil bidra til lavere gjeldsvekst og lavere press i boligmarkedene
- Retningslinjene adresserer krav til gjeldsbetjeningsevne (førstelinjeforsvaret), belåningsgrad og betaling av avdrag
- Boligretningslinjene gjelder for alle banker med virksomhet i Norge

OMF og bankenes finansiering

- Økt betydning av sikret finansiering etter finanskrisen
- Utstedelse av OMF er en viktig finansieringskilde for norske banker, og har bidratt til å opprettholde normal utlånsvirksomhet under finanskrisen
- Det har vært en svært sterk økning i overføring av boliglån til kredittforetak. Dette kan ha noen uheldige sider:
  - Økt pantsetting kan redusere fleksibiliteten i balansestyringen
  - Prosykliske effekter
  - Økt risiko for usikrede kreditorer og innskyttere
- Økt oppmerksomhet i bankenes risikostyring og i tilsyn gjennom pilar 2 på forsvarlig overføringsgrad og pantsettelse

Reguleringer - konsekvenser og utfordringer

- Redusert risiko for finanskriser og store svingninger i økonomien
  - Økt egenkapital gjør finansinstitusjonene mer robuste for tilbakeslag og gir incitament til lavere risikotaking
  - Mer robust finansiering og økte likviditetsbuffer vil redusere faren for tillitssvikt, svikt i interbankmarkedene, markeds-illikviditet, «fire-sales» og bank runs
  - Bedre styring og kontroll i finanssektoren, men også et mer komplekst regelverk
- Samfunnsøkonomisk sårbarhet reduseres ved
  - Økte kapitalkrav for systemviktige institusjoner
  - Bedre tilsyn av store institusjoner
  - Bedre krisehåndtering, kriseplaner og mindre offentlig støtte ved kriser
  - Mulige EU-krav til organisering av komplekse finansinstitusjoner
- Mer robuste finansinstitusjoner vil bidra til reduserte krav til avkastning på egenkapital og fremmedkapital

Reguleringer - konsekvenser og utfordringer

- Svaret på finanskrisen var mer regulering. Det viktige er å bedre kvaliteten på kapitalen og bygge opp kapitalen gjennom økte minstekrav og krav til buffere, samt styrke likviditeten og finansieringen gjennom kvantitative krav.
- Innføringen av risikofølsomme kapitalkrav og interne modeller har medført et meget omfattende og komplisert regelverk. Regelverksarbitrasje og skyggebankvirksomhet representerer utfordringer for myndighetene i alle land.
- Baselkomiteen har publisert et diskusjonsnotat om risikofølsomhet, enkelhet og sammenliknbarhet. Det diskuteres alternativer som er forskjellige fra gjeldene regulering. Det vil fremover være oppmerksomhet på mulige forenklinger i regelverket

Reguleringer og tilsyn i Norge

- Norsk økonomi går godt, med gode men usikre utsikter
- Norske banker er lønnsomme og solide, og har et godt utgangspunkt for videre styrking av soliditeten
- Det er risiko knyttet til de høye nivåene på boligpriser og husholdningsgjeld
- Regulering- og tilsynstiltak har bidratt til en ønsket oppbremsing i boligmarkedet og til at bankene er bedre rustet til å møte et eventuelt tilbakeslag.
- Det er for tidlig å si om de senere måneders utflating er en vekstpause, begynnelsen på en nedgang eller etterfølges av en stabilisering i boligmarkedene og en nedgang i husholdningenes gjeldsvekst.

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

www.finanstilsynet.no

ers@finanstilsynet.no

